

Főoldal>Családi ügyek, öröklés>A házasság és a regisztrált partnerkapcsolat vagyoni jogi hatásai>**Házassági vagyoni rendszerek**
Házassági vagyoni rendszerek

Franciaország

1 Létezik-e törvényben előírt házassági vagyoni rendszer ebben a tagállamban? Mit ír elő?

A házassági vagyoni rendszer a házastársak egymás közötti, illetve harmadik felekkel fennálló vagyoni viszonyait szabályozó jogszabályok összessége. Megállapítja a házastársakra alkalmazandó szabályokat a jogosultságokra és a vagyontárgyak tulajdonjogára vonatkozóan a rendszer fennállása alatt vagy annak – halál vagy házasság felbontása miatti – megszűnése esetére.

Ha a házastársak a házassági szerződésben nem állapodtak meg semmilyen házassági vagyoni rendszerben, akkor a polgári törvénykönyv (*Code Civil*) 1401. és azt követő cikkeiben meghatározott, a házasságkötés után szerzett vagyon tekintetében vagyontársaságot létrehozó törvényes vagyoni rendszer (*communauté réduite aux acquêts*) hatálya alá tartoznak.

Ez a törvényes vagyoni rendszer a vagyontárgyak három csoportját különbözteti meg: az egyes házastársak különvagyona és a házastársak közös vagyona.

A különvagyonhoz tartoznak a házastársak által a házasság létrejötte előtt szerzett, valamint a házasság fennállása alatt öröklés, ajándékozás vagy hagyomány útján szerzett vagyontárgyak (a polgári törvénykönyv 1405. cikke). A polgári törvénykönyv 1404. cikkében meghatározottak szerint szintén a különvagyonhoz tartoznak bizonyos személyes vagyontárgyak, például ruházat, testi sérülés miatti kártérítés vagy nem vagyoni kár miatti kártérítés stb. A különvagyonhoz kapcsolódóan vagy a különvagyontól cserébe szerzett vagyontárgyak szintén a különvagyon részét képezik (a polgári törvénykönyv 1406. és 1407. cikke).

A közös vagyonhoz pedig a házasság fennállása alatt a házastársak által együttesen vagy külön szerzett vagyontárgyak – beleértve a jövedelmüket és a munkabérüket is – tartoznak. A polgári törvénykönyv 1402. cikke a vagyontársaság vélelméről is rendelkezik, amely szerint minden olyan vagyontárgyat, amelyről nem lehet bizonyítani, hogy a külön vagyonhoz tartozik, a közös vagyon részének kell tekinteni.

Főszabály szerint mindegyik házastárs jogosult a közös vagyont kezelni vagy arról rendelkezni (a polgári törvénykönyv 1421. cikke). Mindkét fél hozzájárulása szükséges azonban a legfontosabb cselekményekhez, például az ellenérték nélküli elidegenítéshez, az ingatlannal kapcsolatos dologi jogok, a goodwill, nem átruházható részvénnyel stb. átruházásához és megállapításához (a polgári törvénykönyv 1422. és 1424. cikke).

2 A házastársak milyen házassági vagyoni rendszerben állapodhatnak meg? Milyen formai feltételekkel?

Alapvető szabály, hogy a házassági vagyoni megállapodásokra főszabály szerint nem vonatkoznak korlátozások. A polgári törvénykönyv 1387. cikke értelmében „a törvény kizárólag a házastársak közötti, általuk megfelelőnek tartott külön megállapodás hiányában alkalmazandó a vagyontárgyak tekintetében a házasságra, feltéve hogy a megállapodás nem sérti a közérdeket vagy a következő rendelkezéseket”.

Ezért a házastársak szabadon dönthetnek a házassági vagyoni rendszerükről, feltéve, hogy megfelelnek a polgári törvénykönyv 212. és azt követő cikkeiben meghatározott kötelező elsődleges rendszernek.

A polgári törvénykönyv a szerződéses rendszer több lehetséges típusáról rendelkezik: szerződésen alapuló vagyontársaság (például a polgári törvénykönyv 1526. cikkében meghatározott teljes vagyontársasági rendszer), vagyontársaság (a polgári törvénykönyv 1536. és azt követő cikkei) vagy a házasságkötés után szerzett vagyonból történő részesedés (a polgári törvénykönyv 1569. és azt követő cikkei).

Az alaki követelményeket illetően a házassági vagyoni megállapodás akkor érvényes, ha a házasságkötés előtt közjegyző foglalja okiratba (a polgári törvénykönyv 1394. és 1395. cikke). A megállapodás ugyanilyen eljárásban, közjegyzői okirattal módosítható a polgári törvénykönyv 1397. cikkében foglalt feltételeknek megfelelően. Az igazságszolgáltatási rendszer 2018–2022. évi programjáról és reformjáról szóló 2019. március 23-i 2019-222. sz. törvény (*loi no 2019-222 du 23 mars 2019 de programmation 2018–2022 et de réforme pour la Justice*) hatálybalépése óta már lehetséges a házassági vagyoni rendszer két év elteltéig történő módosítása, és főszabály szerint már nincs szükség bírósági jóváhagyásra a vagyoni rendszer megváltoztatásához (kivéve, ha a hitelezők vagy a nagykorú gyermekek kifogást nyújtanak be).

3 Vannak-e korlátai a házassági vagyoni rendszerben való megállapodásnak?

A házassági vagyoni megállapodásra vonatkozó döntési szabadság elvét korlátozzák az elsődleges rendszer kötelezően alkalmazandó feltételei, amelyek megkülönböztetés nélkül minden rendszerre alkalmazandók.

A polgári törvénykönyv 212. és azt követő cikkei határozzák meg ezeket a feltételeket. A korlátozások közé tartoznak például a házastársi közös lakás védelmét szolgáló rendelkezések (215. cikk harmadik bekezdése), a háztartás kiadásaihoz való hozzájárulásra vonatkozó szabályok (214. cikk) és a háztartás tartozásaiért való egyetemleges felelősség (220. cikk).

4 Milyen joghatással jár a házastársi közös vagyonra a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése?

A házasság felbontása, különválás vagy a házasság érvénytelenítése esetén a házassági rendszer megszűnik és felszámolásra kerül.

A házassági vagyoni rendszer megszüntetésére közjegyző előtt kerül sor, amelynek során meghatározzák és felmérik az egyes házastársak vagyonát és tartozásait.

Nem kötelező azonban közjegyzőt igénybe venni, ha nem kell ingatlant megosztani.

A vagyontársaság megszűnésének okait a polgári törvénykönyv 1441. cikke határozza meg az alábbiak szerint: az egyik házastárs halála, az egyik házastárs halálának vélelme, a házasság felbontása, különválás, vagyontársaság felbontása vagy a házassági vagyoni rendszer megváltoztatása.

Ami a házasság felbontása hatálybalépésének időpontját illeti, a házasság kölcsönös megegyezéssel történő felbontása esetén a házasság azon a napon kerül felbontásra, amikor az ügyvédek által ellenjegyzett magánokiratba foglalt, házasság felbontására irányuló megállapodás végrehajthatóvá válik. A házasság bíróság általi felbontása esetén a hatálybalépés időpontja a bontóítélet jogerőssé válásának időpontja.

5 Milyen hatással jár a házassági vagyoni rendszerre a házastársak egyikének halála?

A házastársak egyikének halála a házassági vagyoni rendszer megszűnésének egyik oka. A házassági vagyoni rendszer a halál időpontjában megszűnik mind a házastársak közötti, mind a harmadik felekkel fennálló jogviszonyok vonatkozásában. A polgári törvénykönyv 1441. cikke alapján a törvényes vagyoni rendszer hatálya alá tartozó házastársak esetében a vagyontársaság megszűnik az egyik házastárs halálával.

Egy házasság ember halála esetén tehát kétféle eljárásra kerül sor: először a házassági vagyoni rendszer megszüntetésére, majd a hagyaték átadására.

A polgári törvénykönyv 763. cikke értelmében, ha a túlélő házastárs fő lakóhelye mindkét házastárs tulajdonában lévő vagy teljes egészében a hagyaték részét képező ingatlan, akkor a túlélő házastársnak egy évig ingyenes használati és haszonélvezeti joga van az ingatlan felett. Ez a házasság joghatása.

6 Mely hatóság hatáskörébe tartozik a házassági vagyonjogi rendszerrel kapcsolatos jogviták eldöntése?

A családjogi ügyekben eljáró bírő (*juge aux affaires familiales*) hatáskörébe tartoznak a házassági vagyonjogi rendszerekkel kapcsolatos ügyek (a jogrendszer egyszerűsítéséről szóló 2009. május 12-i 2009-506. sz. törvény [loi n° 2009-506 du 12 mai 2009 sur la simplification du droit], a házassági vagyonjogi rendszerekkel és a közös tulajdonnal kapcsolatos, a családjogi ügyekben eljáró bíróságok előtti eljárásokról szóló 2009. december 17-i 2009-1591. sz. rendelet [décret n° 2009-1591 du 17 décembre 2009 relatif à la procédure devant le juge aux affaires familiales en matière de régimes matrimoniaux et d'indivisions], 2010. június 16-i CIV/10/10. körlevél a családjogi ügyekben eljáró bírák házassági vagyonjogi rendszer megszüntetésével kapcsolatos hatásköréről [circulaire CIV/10/10 du 16 juin 2010 sur les compétences du juge aux affaires familiales en matière de liquidation]). A házasság peren kívüli, kölcsönös megegyezéssel történő felbontása esetén a házastársak közötti megállapodást ügyvédek által ellenjegyzett magánokirat formájában kell megkötni, és az eredeti példányt irattárba kell helyezni a közjegyzőnél (a polgári törvénykönyv 229-1. cikke). A házasság kölcsönös megegyezéssel történő felbontása esetében a házassági vagyonjogi rendszert a házasság felbontásának időpontjában kell megszüntetni. A megállapodásnak tartalmazni kell az egyezséget a házassági vagyonjogi rendszer rendezéséről, amelyet közjegyzői okiratba kell foglalni, ha a vagyonközösség megszüntetése ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéshez kötött vagyontárgyat (különösen ingatlant) érint (a polgári törvénykönyv 229-3. cikke). Ebben az esetben két ügyvéd és egy közjegyző vesz részt az eljárásban.

Általános szabály, hogy közjegyzőt kell igénybe venni a házassági vagyonjogi rendszer megszüntetésekor, ha az ügy legalább egy, ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéshez kötött vagyontárgyat érint.

Kizárólag vitás vagy megállapodás nélküli ügyekben dönt a bíróság.

7 A házassági vagyonjogi rendszer milyen hatást gyakorol a házastársak egyike és valamely harmadik fél közötti jogviszonyra?

A polgári törvénykönyv 220. cikke, azaz a házastársak házassági vagyonjogi rendszerétől függetlenül alkalmazandó elsődleges rendszert meghatározó rendelkezés irányadó a házastársak és harmadik felek közötti jogviszonyokra. A rendelkezés megállapítja a házastársak egyetemleges felelősségének elvét a háztartás tartozásaival kapcsolatban: „Mindegyik házastárs jogosult arra, hogy önállóan kössön szerződést a háztartás fenntartásával vagy a gyermekek oktatásával kapcsolatban. A házastárs egyetemlegesen felel a másik házastárs által felhalmozott minden adósságért. Az egyetemleges felelősség azonban nem terjed ki azokra a költségekre, amelyek a háztartás életmódját, az ügylet hasznosságát vagy feleslegességét, illetve a szerződő harmadik fél jó- vagy rosszviselkedését figyelembe véve nyilvánvalóan túlzott mértékűek. Az egyetemleges felelősség nem terjed ki arra a részletre történő vásárlásból vagy felvett kölcsönből származó tartozásra sem, amelyhez nem járult hozzá mindkét házastárs, kivéve, ha a mindennapi életvitelhez szükséges alacsony összegekről van szó, és ha azok együttes összege – több kölcsön esetén – nem nyilvánvalóan túlzott a háztartás életmódjára figyelemmel.

A törvényes vagyonközösségi rendszer alapján a hitelezők a polgári törvénykönyv 1413. cikke értelmében főszabály szerint keresetet nyújthatnak be az olyan tartozások megtérítése iránt, amelyekért a házastársak a közös vagyon terhére felelnek.

A házastárs jövedelmét és munkabéretét azonban a másik házastárs hitelezői csak akkor foglalhatják le, ha az adósság a polgári törvénykönyv 220. cikkével összhangban a háztartás fenntartása vagy a gyermekek oktatásával kapcsolatban keletkezett (a polgári törvénykönyv 1414. cikke).

A közös vagyon nem fedezi az egyik házastárs által önállóan vállalt biztosítékokat vagy felvett kölcsönt. A másik házastárs kifejezett hozzájárulása nélkül a fenti tartozások kizárólag a szerződéskötő házastárs különvagyonából és jövedelméből teljesíthetők (a polgári törvénykönyv 1415. cikke).

8 A házastársi közös vagyon megosztására – felosztására, szétosztására vagy megszüntetésére – vonatkozó tagállami eljárás rövid leírása.

A házassági vagyonjogi rendszer megszüntetése érdekében meg kell határozni a vagyontárgyak különböző csoportjait (külön- és közös vagyon, esedékes kifizetések és házastársak közötti tartozások, eszközök és kötelezettségek). Ha vannak megosztandó csoportok, akkor ezeket megosztják annak érdekében, hogy felosszák a vagyontárgyakat a házastársak között.

A házasság után szerzett vagyon tekintetében vagyonközösséget létrehozó rendszerben az az elv érvényes, hogy a közös vagyont fele-fele arányban megosztják a házastársak között. A felek azonban a házassági szerződésükben eltérő, egyenlőtlen megosztást is megállapíthatnak.

A közös vagyon felosztására egyezség vagy bíróság útján kerülhet sor. Egyezség esetén a házastársak felosztási megállapodást kötnek. Ezt a megállapodást közjegyzői okiratba kell foglalni, ha ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéshez kötött vagyont érint. A bíróság dönt a vagyonfelosztásról, ha a felek nem tudnak megállapodni a vagyon megszüntetéséről vagy megosztásáról. A bíró határoz a közös birtoklás folytatására vagy a kedvezményes odaítélésre irányuló kérelmekről (a polgári törvénykönyv 831. cikke).

Függetlenül attól, hogy a felosztás egyezség vagy bíróság útján történik, a folyamat részekre osztással ér véget az egyenlő értéken alapuló egyenlő felosztás elve szerint. Így mindegyik kedvezményezett a közös tulajdonon fennálló jogaikkal megegyező értékű vagyonban részesül. Ha a csoport összetétele alapján lehetetlen egyenlő értékű részeket kialakítani, kiegyenlítést célzó megtérítés útján meg kell szüntetni az egyenlőtlenséget. Bizonyos vagyontárgyakat kedvezményesen is hozzá lehet rendelni valamelyik kedvezményezett hányadához.

A felosztás deklaratív hatályú; másképpen fogalmazva: jogi fikció útján úgy tekintendő, hogy mindegyik házastárs tulajdonában a hányadához tartozó vagyontárgy volt mindig, és soha nem volt a tulajdonában a felosztásban szereplő többi vagyontárgy.

9 Általában milyen eljárással történik az ingatlanok nyilvántartásba vétele, és ahhoz milyen dokumentumokat vagy információkat kell benyújtani?

Az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéshez kötött vagyontárgyak (azaz az ingatlanok) egyezség útján történő felosztása esetén közjegyzői okiratba kell foglalni a vagyonközösség megszüntetésére és megosztására irányuló megállapodást.

A polgári törvénykönyv 710-1. cikke értelmében „az ingatlan-nyilvántartási alakiságoknak való megfelelés érdekében minden aktusnak vagy jognak Franciaországban működő közjegyzői által kiállított közjegyzői okiraton, bírósági határozaton vagy közigazgatási hatóság által kiállított közokiraton kell alapulnia”.

A házastársaknak ezt követően meg kell fizetni egyrészt egy 2,5%-os díjat, amely a megosztott vagyon nettó értéke alapján kerül kiszámításra, másrészt a közjegyzői díjakat és járandóságokat.

Utolsó frissítés: 10/03/2022

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.